Oponentský posudok

habilitačnej práce

Autor: Mgr. art. Robert Šuchta, ArtD. (umelecké meno Gejza Dezorz, Vilo Santanelli)

Názov: **Súbor umeleckých diel a výstupov so zameraním na bábkové divadlo s využitím narácie v štýle live puppet cinema:**

SCHULCZOVÁ, Valeria. DEZORZ, Gejza. **Subjekt: Gulliver**, réžia: Gejza Dezorz, premiéra: 20.5.2023, Divadlo Jána Palárika, Trnava

DEZORZ, Gejza. **Doktor Dúlitl alebo história jeho života doma ako aj v ďalekej cudzine**, réžia: Gejza Dezorz, premiéra: 28.10.2022, Bábkové divadlo Košice, Košice

PAIN, Agda Bavi. DEZORZ, Gejza. **Dukla - údolie smrti**, réžia: Gejza Dezorz, premiéra: 8.5.2021, Dezorzovo lútkové divadlo, Bratislava

Oponent: doc. Mgr. Art. Ján Štrbák

Pracovisko/Profesionálne zaradenie: Katedra réžie a dramaturgie, DF VŠMU v Bratislave

Napriek tomu, že chronológia premiér je iná, v súvislosti s témou habilitácie mi dáva zmysel začať Doktorom Dúlitlom, Gullivera stretnúť uprostred cesty - a skončiť Duklou.

Hoci možno v tomto poradí vidieť postup vo veku adresátov jednotlivých predstavení (od najmenšieho - Doktor Dúlitl... cez tínedžera – Gulliver... až po zrelého diváka (nielen v zmysle veku) – Dukla...), nie je to vek adresáta, ale možnosť postupného rozpletania témy **„narácia v štýle live puppet cinema“** – čo rozhodlo o tomto poradí - z môjho pohľadu.

Keďže predstavenie **Doktor Dúlitl alebo história jeho života doma ako aj v ďalekej cudzine** je zo série troch predložených diel určené tomu najmenšiemu (detskému) divákovi, je v ňom aj **narácia v štýle live puppet cinema** reprezentovaná v zámerne zjednodušenej (až „zinsitnenej“) forme. Ideme smerom do minulosti v čase i vo forme. Ideme do doby, keď ekvivalentom budúceho inscenačného konceptu **live puppet cinema** je inscenačný koncept **kinematograf**. Z 3D sa nám týmto spätným časovým chodom stáva 2D (to však neznamená vynechanie perspektívy pri práci s plošnými bábkami). No i toto **kinematografické 2D** má veľmi čarovný – skrytý rozmer. Tým skrytým rozmerom je dimenzia udalosti, ktorá bola zachytená na kameru, takže sa vlastne už musela niekedy a niekde odohrať. Nie je teda vymyslená. Je naozajstná... (Andrej Tarkovskij nazval svoju knihu, v ktorej nám rozpráva o filme – „Zapečatený čas“). A niekde v tomto bude zrejme ten okamih / ten fígeľ / ten trik. Cez inscenačný koncept kinematografu vytvára tvorca predstavenie, ktoré síce v danom okamihu práve vzniká, zároveň však, keďže je „zaznamenané“ kinematografom, nesie v sebe informáciu, že táto udalosť sa niekedy a niekde už odohrala - je teda skutočná. Ale je za tým ešte viac: Naše očarenie kamerou, kinom, zachyteným okamihom – ktorý by sa už nikdy nevrátil, bol by navždy zabudnutý. No takto je tu. Nadlho, netrúfam si povedať, že navždy... ale navždy. Otázka: Je životným priestorom dnešného dieťaťa viac reálny alebo virtuálny svet? Podotázka: Nie je takáto deľba reality zastaraná? Neviem, netuším. Ale kinematograf je cesta k hľadaniu spoločnej komunikácie a porozumenia. Nakoniec ešte jednu vetu k bábke a

času: Plošná bábka je bábka zastavená v čase – niečo ako fotografia bábky/postavy, preto je základnou „figurálnou“ stavebnou jednotkou záberu v kinematografe. Je v ňom úplne doma.

Ako osloviť tínedžera? Ako rodič by som to asi radšej vôbec neriskoval, ale ak sa o to chceme pokúsiť v divadle, tak **Subjekt: Gulliver** na spôsob **live puppet cinema** môže byť dobrá cesta. Tento spôsob narácie je totiž vzburou voči klasickej činohernej komunikácii a to je podľa mňa základný predpoklad na to, aby sme boli schopní získať si tínedžerovu pozornosť. Tínedžera, ktorý sa búri voči všetkému, zaujme tvorca vzburou divadla voči divadlu – rozumej činohernému. Ponúkne mu formu, ktorá je mu blízka – obrazová – svojím spôsobom virtuálna. A okrem toho dostane tínedžer možnosť súčasne v realite vidieť vznikať to virtuálne, obrazové. To virtuálne a obrazové je rozprávka, ktorá je mu známa z detstva. No tentokrát je prerozprávaná inak. Dospelo. Je zjavné, že koncept **live puppet cinema** je pre Gejzu Dezorza prirodzeným spôsobom komunikácie. Je v ňom doma a dokáže ho divákovi podať tak, aby bol ako spôsob narácie - zrozumiteľný. A aby bol žiadaný. Za majstrovstvom, ktoré pôsobí vo výsledku jednoducho a prirodzene sú hodiny, týždne, mesiace... príprav a ťažkej driny.

Stretnutie konceptu **narácie v štýle live puppet cinema** s obsahom predstavenia **Dukla - údolie smrti** je dokonalé. To, že forma je obsahom a obsah je formou je v tomto prípade iba úplne samozrejmým základom. A na tom základe je postavené nádherné dielo-rituál. Kombinácia okamihov najintímnejšieho vnútorného života jednotlivca s veľkými (viac temnými ako svetlými) okamihmi dejín je vystavaná na princípe kontrastov (v postavách, osudoch, situáciách...). **Live puppet cinema** v tomto prípade robí z performerov účastníkov rituálu, ktorí verne slúžia myšlienke, s veľkou pokorou pre ňu vytvárajú situácie a atmosféry, animujú ju, snímajú, prenášajú na plátno – a to všetko v konštelácii, základnej mizanscéne, ktorá hovorí: Pozerajte sa na tamto (plátno, príbeh, udalosť, detail) – ja ako človek som len nedôležitý služobník, mňa si nevšímajte, nechcem rušiť, stojím bokom, pretože to, čo vám chcem ukázať (to čo vám prezentujem), je naozaj veľké. Harmónia inscenačného konceptu **Live puppet cinema** s témou, obsahom, hodnotami, príbehom, emóciami, paradoxmi, intimitou, drsnosťou a zároveň aj s pokorou voči osudu – je v predstavení **Dukla - údolie smrti** – absolútna.

Odporúčam udelenie umelecko-pedagogického titulu docent v odbore Habilitačného a inauguračného konania: divadelné umenie - uchádzačovi Mgr. art. Robertovi Šuchtovi, ArtD. (umelecké meno Gejza Dezorz, Vilo Santanelli).

V Bratislave 10.11.2024.

Ján Štrbák